

Klimat- och näringslivsdepartementet

Datum

2026-10-08

Diarienummer

KN2026/01343

Remissvar – Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och en hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Myndigheten gör detta genom att skapa förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, förbättrad omställningsförmåga och en hållbar utveckling i hela landet. Vi verkar även för en god kompetensförsörjning i näringslivet.

Tillväxtverket är beredskapsmyndighet och sektorsansvarig myndighet för industri, byggande och handel. Verksamheten bedrivs inom tre politikområden – regional utvecklingspolitik, landsbygds politik och näringspolitik – som är ömsesidigt förstärkande.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Sammanfattning

- ⌘ Tillväxtverket välkomnar utredningens ambition att stärka kommunernas förutsättningar att hantera stora företagsetableringar och expansioner och bedömer att flera av förslagen kan bidra till detta. Samtidigt anser myndigheten att förslagen i flera fall är för begränsade för att möta de strukturella utmaningar som etablerings- och omställningskommuner står inför.
- ⌘ Tillväxtverket saknar ett tydligt nationellt systemperspektiv. Förslagen riskerar annars att leda till ett fragmenterat stöd utan tillräcklig samordning mellan statliga aktörer. Som grund för ett mer sammanhållet system behöver gemensamma kriterier tas fram för vilka etablerings- och omställningskommuner som ska omfattas av de olika stödformerna. Det skapar tydlighet och förutsägbarhet som gör att kommuner vet vilken form av stöd som kan aktiveras om de väljer att besluta om en större investering.

- ⌘ Tillväxtverket anser att kommunernas främsta behov är nationell samordning, inte ytterligare rådgivning. Myndigheten bedömer att Tillväxtverket, genom sin roll, erfarenhet och befintliga samverkansstrukturer, har särskilt goda förutsättningar att ansvara för en sådan samordnande funktion.
- ⌘ Tillväxtverket tillstyrker förslagen om ett riktat statsbidrag till etableringskommuner, en tillväxtpott för infrastruktursatsningar samt flera av de föreslagna åtgärderna för kompetensförsörjning och bostadsbyggande. Samtidigt betonar myndigheten att både statsbidraget och tillväxtpotten behöver vara tillräckligt omfattande och bygga på tydliga kriterier för att få avsedd effekt.
- ⌘ Tillväxtverket avstyrker förslagen om studieskuldsavskrivning och räntebidrag till inflyttare eftersom åtgärderna bedöms ha begränsad träffsäkerhet och effekt i förhållande till kostnaderna.
- ⌘ Tillväxtverket vill betona att framgångsrika företagsetableringar inte enbart handlar om att möjliggöra för själva investeringen, utan också om att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbar lokal och regional utveckling. Ett sammanhållet nationellt system behöver balansera dessa perspektiv i det fortsatta arbetet.

Tillväxtverkets synpunkter

Tillväxtverket har vid flera tillfällen uppmärksammat regeringen på kommuners utsatta position vid mottagande av företagsetableringar och expansioner¹. Tillväxtverket är därför positiva till att utredningen har genomförts.

Tillväxtverket instämmer i stort med utredningens problembeskrivning och slutsatsen att mottagande kommuner behöver rimliga förutsättningar att hantera de åtaganden som företagsinvesteringar kräver från dem. Vi håller även med om att utmaningarna som kommuner möter i sådana situationer varierar och att en rad åtgärder inom olika områden behöver stå till buds för att kunna anpassas efter de olika kommunernas behov. Det är därför viktigt att de förslag som läggs fram ses som delar av en helhet då olika åtgärder möter olika behov beroende på kommunernas förutsättningar.

Vi saknar däremot ett tydligt systemperspektiv på problembilden och vilken roll staten bör ta i ett sådant system. Förslagen som utredningen lägger är ett steg i rätt riktning, men riskerar att leda till fragmenterade insatser utan samordning och systematik i genomförandet. Tillväxtverket bedömer exempelvis att det behöver tas fram gemensamma kriterier för att identifiera de etablerings- eller omställningskommuner som har sådana behov att de bör omfattas av stöden som föreslås i betänkandet. Gemensamma kriterier skapar tydlighet och förutsägbarhet, där kommuner vet vilken typ av stöd de kan förvänta sig från staten i samband med större företagsetableringar eller expansioner. Exakt hur kriterierna bör utformas behöver utredas vidare, men vi ser det som avgörande för att möjliggöra ett sammanhållet system. I sammanhanget är det till exempel värt att notera den definition som togs fram i promemorian Kreditgarantier för lån till anordnande av nya bostäder i etablerings- och

¹ Tillväxtverket (2026) *Uppdrag att bistå regioner och kommuner vid varsel och omställning under perioden 2025-2027, delrapport*. Dnr Å2024-3854, Tillväxtverket (2026) *Nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbottens län, delrapport 3*. Dnr 2023-2658

omställningskommuner². Ytterligare intressanta förslag på området har nyligen publicerats av Tillväxtanalys³ och Telemarksforskning⁴.

För att Sverige ska kunna attrahera och ta emot fler strategiskt viktiga investeringar bedömer vi att det behövs ett sammanhållet nationellt omställningssystem där staten tar ett större ansvar, tillsammans med kommuner, regioner och näringsliv. Arbetet behöver frångå den projektlogik som idag råder till förmån för en systemlogik där roller, ansvar och förutsättningar tydliggörs över tid.

Tillväxtverkets breda portfölj och samlade kunskaper och erfarenheter gör myndigheten väl lämpad att ta en samordnande roll i ett sammanhållet omställningssystem. Vi kombinerar industripolitisk expertkunskap tillsammans med mångårig erfarenhet av att arbeta med territoriella förutsättningar, omställningar, kompetensförsörjning och förenklingsarbete, vilka alla är centrala perspektiv i ett mottagandesystem. Arbetet hittills har resulterat i väl utvecklade relationer med relevanta myndigheter och nätverk med kommuner, regioner och näringsliv i hela landet.

Idag genomför vi ett antal särskilda regeringsuppdrag⁵ vars framtida utveckling har stor potential att agera grundplatta i ett samlat omställningssystem. Tillväxtverket anser att företagsinvesteringar i större utsträckning behöver bedömas utifrån deras betydelse för Sveriges samlade konkurrenskraft och långsiktiga tillväxt, och att staten därför bör ta en mer aktiv och samordnande roll. I Tillväxtverkets budgetunderlag till regeringen har vi klargjort hur myndigheten kan bidra till ett långsiktigt hållbart och utvecklat nationellt system som möjliggör fler och större investeringar i Sverige.⁶

Större behov av nationell samordning än ytterligare statlig rådgivning

Tillväxtverket välkomnar att Accelerationskontoret identifierar behovet av en nationell aktör som kan stödja kommuner vid större företagsetableringar och expansioner och *tillstyrker delvis* förslaget. Samtidigt bedömer vi att utredningens förslag som helhet inte svarar mot de behov kommunerna själva lyfter fram. Vår erfarenhet från arbete med samhällsomvandling och stora företagsinvesteringar är att kommuner efterfrågar mer än bara rådgivning från statens sida. Det som saknas är en tydligare statlig närvaro och samordning genom hela etableringsprocessen. Det finns också behov av ett mer samordnat proaktivt arbete från nationellt håll för att möta regioner och kommuner i den omvandling som sker. Även regeringens rådighet och styrning för att skapa långsiktiga förutsättningar är av stor betydelse för funktionen.

När ett investeringsbeslut är fattat och genomförandet inleds upplever kommunerna ofta att de står ensamma med omfattande investeringar i bostäder, infrastruktur och samhällsservice⁷. Det saknas i dag en nationell aktör med ansvar för att samla berörda myndigheter och säkerställa att staten agerar samordnat och proaktivt i syfte att investeringen ska bli verklighet. Tillväxtverkets bedömning är därför att

² LI2025/01122

³ Tillväxtanalys. Storskaliga företagsexpansioner – så påverkas lokalsamhället. Erfarenheter från Örnsköldsvik, Ludvika och Vansbro (Rapport 2026:13). S, 60

⁴ Telemarksforskning. [Större näringsetableringar i distriktskommuner](#) (Rapport 2026:936)

⁵ KN2023/03505, [KN2024/00521](#), [KN2023/00170](#) och [LI2024/01013](#) samt [KN2024/01855](#)

⁶ Tillväxtverkets budgetunderlag 2027–2029, Dnr Å 2026–239

⁷ Tillväxtverket (2025) *Vem bryr sig om oss? - Om relationen mellan kommuner och myndigheter vid större företagsinvesteringar*. Rapport 0520

kommunernas behov främst handlar om samordning, gemensamt ansvarstagande och operativt stöd, snarare än ytterligare rådgivningsfunktioner. Det förutsätter tydligare styrning från regering där flera aktörer på nationell nivå verkar för att en etablering eller expansion kommer till stånd. Goda exempel på sådant myndighetsgemensamt arbete finns bland annat inom regeringsuppdraget Work in Sweden⁸.

Tillväxtverket har sedan 2017 byggt upp en omfattande kunskap- och erfarenhetsbank om hur kommuner påverkas av både positiva och negativa omställningar genom såväl stora etableringar och expansioner som varsel och nedläggningar. Vi har utvecklat arbetssätt och strukturer med bland annat nätverk, vägledning och processledning som till stor del motsvarar de uppgifter som nu föreslås för den rådgivande funktionen. Att, som betänkandet föreslår, överlåta ansvaret till en annan aktör riskerar att leda till överlappande ansvar, ett ineffektivt nyttjande av statens resurser och att redan upparbetad kompetens inte tas till vara.

Tillväxtverket och Business Sweden har i dag kompletterande roller och en väl fungerande samverkan inom etablerings- och investeringsfrämjandet. I stället för att skapa nya funktioner och flytta ansvar bör respektive aktörs uppdrag vidareutvecklas utifrån deras befintliga ansvar. Tillväxtverket bedömer till exempel att Business Swedens mandat att identifiera vilka investeringar som bedöms viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning behöver stärkas.

Vi ser goda möjligheter att vidareutveckla befintliga strukturer och, i nära samverkan med bland annat Business Sweden, stärka den nationella förmågan att hantera etableringar, expansioner och den gröna omställningen på ett effektivt och långsiktigt hållbart sätt i ett samlat omställningssystem.

Välkommet statsbidrag till etableringskommuner

Tillväxtverket *tillstyrker* förslaget om ett riktat statsbidrag, en så kallad incitamentspeng, på 200–250 miljoner kronor över fem år för att stödja kommuners arbete med stora företagsetableringar som bedöms viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning. Kommuners bristande kapacitet påverkar omställningstakten och de befinner sig i en utsatt position som behöver ta stora ekonomiska risker för att samhället ska kunna växa i takt med den utveckling som förväntas.

Med tanke på incitamentspengens storlek vill Tillväxtverket betona vikten av att tydligt avgränsa vilka etableringar som berättigar en kommun statsbidraget. Endast etablerings- eller expansionsprocesser av en tillräcklig storlek bör kvalificeras. Annars är risken stor att incitamentspengen får begränsad effekt.

För att skapa ett sammanhållet system anser Tillväxtverket vidare att det är viktigt att dessa kriterier tas fram och harmoniseras med övriga förslag, däribland tillväxtpotten för infrastruktursatsningar. Detta minskar risken för att olika myndigheter utformar olika logiker och tillämpningar som minskar systemets effektivitet och tydlighet.

Tillväxtverket *tillstyrker* också förslaget om att myndigheten får i uppdrag att administrera statsbidraget om det införs. Vi ser fram emot att i det fortsatta arbetet bidra i utformningen av den förordning som ska reglera statsbidraget.

⁸ KN2024/00521 KN2023/00170

Tillväxtpott för infrastruktur ett steg i rätt riktning

Tillväxtverket *tillstyrker* delvis förslaget om att, i den nationella planen för transportinfrastruktur, införa en tillväxtpott för infrastrukturesatsningar i kommuner som kan underlätta mottagandet av stora företagsinvesteringar av vikt för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning. Storleken föreslås läggas på samma nivå som näringslivspotten. Tillväxtverket ser positivt på införandet av en särskild tillväxtpott, som kan skapa bättre förutsättningar att möta de behov av infrastrukturinvesteringar som kan uppstå i samband med stora företagsinvesteringar. Samtidigt bedömer Tillväxtverket att den föreslagna omfattningen är alltför begränsad för att få någon betydande effekt i de kommuner där behoven är som störst. Om potten inte är tillräckligt dimensionerad kan det ge intrycket att åtgärden saknar effekt, vilket på sikt riskerar att leda till att den avvecklas snarare än utvecklas och förstärks.

Vi vill också betona vikten av att tillväxtpotten belastar nationell plan och inte den del som kopplar till de regionala planerna. Vi ser det även som viktigt att tillväxtpotten används i nära samverkan med de regionala planupprättarna.

Tillväxtverket *tillstyrker* förslaget att Trafikverket ska se över hur medfinansiering och förskottering fungerar samt analysera en modell där myndigheten tar ansvar för kostnadsökningar som uppstår efter avtalets ingående. Förslaget ger kommuner som förskotterar projekt tydligare och mer förutsägbara villkor.

Flera insatser krävs för att locka arbetskraft

Utredningen föreslår åtgärder för att öka arbetskraftsrörligheten och säkra kompetensförsörjningen. Dessa inkluderar en möjlighet att få ersättning för bohagstransport i samband med flytt av arbetsmarknadsskäl samt möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux till kommuner med särskilt stora behov av utbildning. Tillväxtverket *tillstyrker* dessa förslag och anser att de skapar förutsättningar för ökad arbetskraftsrörlighet.

Studieskuldavskrivning är en form av ekonomiskt incitament som, i kombination med andra insatser kopplade till attraktiva livsmiljöer, trygghet och lokal delaktighet, kan bidra till viss inflyttning i aktuella kommuner⁹. Dock är kompetensbehoven i etablerings- och omställningskommuner stora på alla utbildningsnivåer och kanske främst inom yrkesutbildad kompetens på gymnasial nivå. De sistnämnda omfattas inte av förslaget. Som enskilt förslag, och med tanke på bristande träffsäkerhet i fallet med de aktuella kommunerna, *avstyrker* Tillväxtverket förslaget då vi inte ser studieskuldavskrivning som effektiv användning av offentliga medel i detta sammanhang.

Bostäder är avgörande för lyckade etableringar

Att snabbt kunna hantera frågor om bostäder är viktigt för kommuner att kunna ta emot stora företagsetableringar. Om kompetensförsörjningsbehoven möts genom en övervägande "fly-in-fly-out"-lösning uteblir skatteintäkterna för kommunen. Tillväxtverket *tillstyrker* därför förslaget att en hyresförlustgaranti ska införas för att främja nytillskott av hyresbostäder i etablerings- och omställningskommuner eftersom det sänker risken för byggbolagen vid nyproduktion. Samtidigt bedömer Tillväxtverket

⁹ Enligt rapporten *Attrahera och behålla arbetskraft – internationella beprövade lösningar* (rapport 0522) som Tillväxtverket har låtit ta fram har ekonomiska incitament, såsom skattesänkningar, studielånsavskrivningar och subventionerad samhällsservice visat sig vara effektiva verktyg.

att förslaget isolerat inte löser problematiken med bostadsbyggande i etablerings- och omställningskommuner.

Tillväxtverket bedömer att förslaget om ett räntebidrag på maximalt 500 kronor per månad till privatpersoner som bosätter sig i nya småhus endast kommer att få begränsade effekter och *avstyrker* därmed förslaget. Även om bidraget kan fungera som ett mindre ekonomiskt incitament för vissa hushåll är det sannolikt för litet för att påverka beslut om flytt till expensionskommuner i någon större utsträckning. Räntebidraget medför dessutom en ökad administrativ belastning för den ansvariga myndigheten. Mot bakgrund av den begränsade förväntade effekten på inflyttningen är det svårt att motivera denna kostnad. Ekonomiska incitament som bidrar till ökad inflyttning behöver, enligt Tillväxtverkets bedömning, vara mer betydande.

Utöver ekonomiska incitament anser Tillväxtverket dessutom att det behövs en mer proaktiv samordning mellan kommun, region och stat kopplat till bostadsbyggande. Det gäller bland annat frågor om infrastruktur, hållbara transporter och offentlig service kopplat till lokalisering av bostäder. En sådan samordning behöver ske tidigare och mer strategiskt än i dag.

Avslutningsvis noterar Tillväxtverket att utredningens syfte var att undersöka kommuners incitament att ta emot större etableringar. Betänkandets resonemang och förslag tenderar samtidigt att sätta själva investeringen i centrum snarare än platsen som investeringen sker på. Det finns inget självklart likhetstecken mellan en snabb etableringsprocess och lokal och regional utveckling, dessa två perspektiv behöver balanseras och värderas för att utvecklingen lokalt och regionalt ska bli hållbar över tid.

Beslut i detta ärende har fattats av Generaldirektör Elisabeth Backteman. Gustaf Rehnström har varit föredragande.

Elisabeth Backteman

Gustaf Rehnström